

Dört kutuplu güçler dengesi

29 Ocak Salı 2019 22:40

Kontrolsüz ve limitleri aşacak şekilde, gücün tek bir elde toplanması her zaman sıkıntı yaratır. Sonunda saldırgan süper güçler mutlaka kendilerine zarar verir ve içeri doğru çökerler.

Dünyadaki güçler dengesi çok önemlidir. Gücün bir yerde toplanması ya da dengeli şekilde dağılması, sistemlerin devamlılığı için çok önemlidir. Uluslararası sistemlerin devamlılığını sağlamak için, güçler dengesi zaman içerisinde bir teoriye dönüştü ve bilimsel araştırmaların konusu oldu. Güç dengesi teorisi, uluslararası ilişkilerin en eski ve en temel kavramlardan biridir. Bir güç dengesi, rakip güçler arasındaki istikrâr halidir. Uluslararası ilişkilerde, ülkeler arasındaki denge veya herhangi bir devletin aşırı güçlenmesini önlemek için kurulan ittifak sistemleridir.

İkinci Dünya Savaşı 'ndan sonra kurulan dünya düzeninde iki kutup vardı: Doğu Bloku ve Batı Bloku. Bu iki kutup birbirileri arasındaki gücü dengeliyor, istilacı ve yayılımcı politikalar gün yüzüne çıkmıyordu. Berlin duvarının yıkılması ve Sovyetler 'in dağılmasıyla birlikte Soğuk Savaş dönemi sona erdi ve ağırlık merkezi Washington 'a kaydı. Dünya yaşanan Soğuk Savaş 'ın ardından, artık tek kutuplu bir sisteme merhaba dedi. Bu sistem, bazı çevreler tarafından "**New World Order (Yeni Dünya Düzeni)**" olarak tanımlandı ve uluslararası sistemin devamlılığını sağlayan en önemli unsur, güçler dengesi teorisi yıkılmış oldu.

Güçler dengesi teorisinin yıkılmasını fırsat bilen ABD, önce Körfez Savaşı, PKK, Irak, Kuveyt derken, ardından 11 Eylül

saldırılarıyla birlikte Afganistan ve Taliban, sonrasında Irak 'ın işgali ve Barzanistan bölgesinin oluşmasıyla, dünyanın jandarmalığına soyundu. Tüm bunların ardından, demokrasi hayalleri ile Arap Baharı'nı içinde barındıran Büyük Ortadoğu Projesi adı altında, Batı Asya ve Kuzey Afrika işgalleri gerçekleşti. Ülkelerin rejimleri değiştirilmeye çalışılarak, birçok yönetsel zaaf ve terörist faaliyetlerin doğmasına neden olundu. Irak, Fas, Tunus, Libya, Mısır derken, Suriye 'de de bu proje durdurulmaya çalışıldı. 15 Temmuz günü Türkiye 'nin ele geçirilmek istenmesinde FETÖ başarılı olmuş olsaydı, o zaman sadece Türkiye ele geçirilmiş olmayacak, BOP 'un tıkanıdığı Suriye 'de sıkıntılar aşıllacak, Rusya güneyden çevrelenecek ve hareket alanı kısıtlanacak, İran 'da rejim değişikliğinin yolu açılacak ve İsrail 'in güvenliği sağlam şekilde güvence altına alınmış olacaktı.

BU KADAR GÜCE RAĞMEN BU ERİME NASIL MÜMKÜN OLABİLİYOR?

ABD'nin bu derece saldırmacı ve süper güç olmasının karşısında yer alan en büyük güç ve uzun yıllardır düşmanı olan İran ise, hep savunmada kaldı. İran yayılcı anlayışını imparatorluk dönemlerinde bırakarak, özellikle İran İslam Cumhuriyeti olduktan sonra izlediği yapıcı dış politika ve attığı sağlam adımlarla, dışarıya hep korku salsada, içerisine ve dostlarına da hep güven verdi. Bunun da en büyük örneklerinden biri de, 1639 yılında imzalanan Kasr-ı Şirin Antlaşması ile belirlenmiş olan bugünkü Türkiye-İran sınırının yaklaşık 400 yıldır korunuyor olmasıdır. İçerisinde birlik oluşturmayı başarabilen, dışarıda da yayılcı anlayışı terk eden İran, dışarıdan gelen tüm müdahalelere karşı kendisini korumayı başarmıştır. Bu müdahaleler kimi zaman ekonomik yaptırımlar, kimi zaman nükleer yaptırımlar, kimi zaman ise demokratik yaptırımlar olsa da İran tüm bunları iç cepheyi sağlam tutarak ve İsrail 'e karşı Batı Asya 'da bir güç dengesi oluşturmaya çalışarak ayakta kalmayı başarmıştır.

Güçler dengesi teorisinin bozulmasıyla dünyada süper güç olan ABD ve onun askeri gücü olan NATO, nasıl oluyor da güç kaybediyor? Nasıl dünyanın ağırlık merkezi doğuya kayıyor? Bu kadar güce rağmen bu erime nasıl mümkün olabiliyor? Bu soruların yanıtları, aslında yukarıdaki güçler dengesinin bozulması neticesinde, dışarıya çıkan enerjinin doğurduğu sonuçlarla alakalıdır. Güç aşırılaşınca ve olması gerekenden fazla olarak bir tarafta toplandığında, limiti aşar. Limit aşımı ile birlikte, belli taşıma kapasitesi olan unsur, kendi içine doğru çökmeye başlar ve eskisinden de daha güçsüz bir konuma gelir. Uluslararası ilişkilerde yaşanan durumda aynıdır. ABD 'nin Soğuk Savaş 'ın bitmesiyle birlikte süper güç olmasıyla, dünya sadece tek kutuplu bir yer olmadı; aynı zamanda kan, göz yaşı, terör, kaos ve yönetsel krizlerin yaşandığı bir yer oldu. Ucuz iş gücü ile maliyetlerini düşürmek ve insanları sömürmek isteyen çok uluslu şirketler, fabrikalarını Çin 'e taşıdılar. Silah tüccarları, yönetsel kaosları ve çıkan iç savaşları değerlendirmek üzere bol bol Ortadoğu ve Kuzey Afrika 'ya silah sattılar. Uyuşturucu kartelleri, El Kaide terörünün yok edilmesi için gidilen Afganistan 'da afyon üretimini ele geçirdi. Petrolün kontrolünün ele geçirilmek istenmesiyle, Arap kardeşlerin arasında çıkarılan kavgalar, İsrail 'in başkentini değiştirilmek istenmesi için ABD elçiliğinin Kudüs 'e taşınması, Arap NATO 'su kurma fikrivi Hint Okyanusu 'ndan Akdeniz 'e uzanan deniz ticaretinin kontrol altına alınmak istenmesiyle Yemen 'de yıkılmak istenen rejimde bunların yanında hep birer ilave prim oldu.

STRATEJİK ORTAĞI OLAN İSRAİL'İ BÖLGEDE ATEŞE ATTI

Sonuç ne oldu peki? Çin dünyanın yeni ağırlık merkezi oldu. PKK, DEAS, Boko Haram vb. gibi terör örgütleri insanlığa musallat oldu. Bu terör örgütlerini yenmek için PYD, El Nusra vb. terör örgütleri ile iş tutuldu. Sözde diktatör rejimler denilerek, demokrasi götürülmek istenen ülkelerde iç savaş, kaos, göz yaşı, terör o kadar çok arttı ki, insanlar eski rejimlerini arar hale geldiler. Afganistan 'da üretilen uyuşturucular, önce New York sokaklarını süsledi ve tehlike saçtı. ABD 'de uyuşturucu bağımlılığı ve suç oranı arttı, asayiş bozuldu. ABD, Ortadoğu'da İsrail 'in güvenliğini sağlamak ve İran tehdidine karşı sürekli silah sattığı müttefiki Suudi Arabistan'ı kaybetti. Avrupa Ordusu konuşulmaya başlandı. ABD, Yemen 'de kendine yakın olan iktidarı kaybetmekle kalmadı, Katar'ı da İran ve Çin ile stratejik ortak yaptı. Tüm bunların yanında ABD, Kudüs çıkışıyla, hem BM Genel Kurulu 'nda itibarını ezici bir yıkımla kaybetti hem de daimi stratejik ortağı olan İsrail'i bölgede ateşe attı. Sonunda da bölgedeki maliyetleri artık ekonomik sebeplerle kaldıramayacağını anlayıp terk etme arayışına girdi.

BU SEFER DÖRT KUTUPLU BİR ŞEKİLDE!

Bu süreçte İran ne yaptı? İran, İsrail karşısında bölgenin denge unsuru olmaya devam etti. Suudi Arabistan karşısında erişilemez bir askeri güç oldu. Nükleer girişimlerde bulundu. Topraklarını Suriye 'den koruyarak hem sınır güvenliğini sağladı hem de Ortadoğu 'da çok önemli bir güç haline geldi. Bugün İran, Yemen 'de, Bahreyn 'de, Irak 'ta, Suriye 'de, Lübnan 'da, Katar 'da çok büyük ve önemli bir siyasal ve askeri güç olmuştur. İran gücünü arttırırken, dünyanın jandarmalığına soyunmadı, istilacı bir politika gütmeyi, başka ülkelerin iç işlerine müdahil olmadı. Sadece milli duruşuyla iç cephesini sağlam tuttu ve sabırla güvenliğini korumak için, topraklarının dışında savunmasını yaptı. İran 'ın başarısının aynısı belki de daha fazlasını sergileyen Kuzey Kore, Çin ve Rusya gibi örnekler de vardır. Türkiye de yaşadığı 15 Temmuz hain darbe girişiminden sonra izlediği doğru politika ve taktiksel hareketlerle, arzuladığı amacına ulaşmak için ciddi mesafe kat ediyor. Sahte mafyokratik ortaklardan vazgeçip, gerçek ve değer gördüğü stratejik ortaklarına kavuşuyor.

Kontrolsüz ve limitleri aşacak şekilde, gücün tek bir elde toplanması her zaman sıkıntı yaratır. Sonunda saldırmacı süper güçler mutlaka kendilerine zarar verir ve içeri doğru çökerler. Sabırlı, dengeli, savunmacı güçler ise sonunda kazanır.

Dünya'da yaşanan güç değişimi ve kayan ağırlık merkezini, tek kutuplu düzenden çok kutuplu düzene geçişte yaşanan olaylardan ve sancılardan anlayabiliyoruz. Dünya'da uluslararası sistemin istikrarı için, güçler dengesi yeniden oluşuyor. Hem de bu sefer dört kutuplu bir şekilde!

Berk Özer (USMER Yürütme Kurulu Üyesi)

Odatv.com

□

dünya

süper güçler

arşiv

İletişim

Haber Merkezi: 0 216 449 32 00

Faks: 0 216 449 32 00

Mail: info@odatv.com

İletişim

Künye

Gizlilik Sözleşmesi ve Koşullar

Mobil Uygulamalar

Reklam

Reklam: 0 216 449 32 00

reklam@odatv.com

© 2021, Oda TV. Tüm haklar saklıdır.

ANA SAYFA

YAZARLAR

VİDEO

FOTO GALERİ

ARŞİV

KATEGORİLER

App Store'dan
İndirin

Google Play
'DEN ALIN